

Social mobilitet i de sociale klasser

Den sociale arv er blevet stærkere i Danmark

Selv om Danmark er internationalt kendt for en høj social mobilitet, er der stadig en stærk sammenhæng mellem, hvilken socialklasse man vokser op i, og hvor man havner som voksen. En tredjedel af underklassens børn ender i dag selv i underklassen, og denne andel er steget fra 2003 til 2013. Underklassebørn har 4,6 gange så stor risiko for at havne i underklassen, som overklassens børn har. Det skyldes bl.a., at næsten 40 pct. af underklassebørnene stadig står uden uddannelse som 25/26-årig.

af Analysechef **Jonas Schytz Juul**
og stud.polit **Emilie Agner Damm**

29. februar 2016

Analysens hovedkonklusioner

- En tredjedel af underklassens børn er selv i underklassen som voksen og er dermed den gruppe som har størst risiko for at havne i underklassen som voksen.
- Omkring 40 pct. af elitens børn havner selv i eliten som voksen. Elitebørn har 5,5 gange større chance for at havne i eliten end underklassebørn.
- Flere børn fra underklassen havner selv i underklassen som voksen. I 2003 havnede en fjerdedel af underklassens børn selv i underklassen – det er nu steget til en tredjedel.
- Mens underklassebørn nu har 4,6 gange så stor risiko for at havne i underklassen som overklassebørn, så var denne faktor 2,8 i 2003.
- Generelt er der sket en uddannelsesstigning for alle klasserne. Men sandsynligheden for at få en lang videregående uddannelse er stadig markant størst for børn fra overklassen, mens klart flest børn fra underklassen står uden uddannelse som 25/26-årig.
- Næsten 40 pct. af børnene i underklassen har ingen uddannelse som 25/26-årig.

Kontakt

Analysechef
Jonas Schytz Juul
Tlf. 33 55 77 22
Mobil 30 29 11 07
jsj@ae.dk

Kommunikationschef
Mikkel Harboe
Tlf. 33 55 77 28
Mobil 28 36 87 50
mh@ae.dk

Social mobilitet i klasserne

AE har i denne analyse undersøgt den sociale mobilitet i Danmark opdelt på sociale klasser. Det er altså en undersøgelse af, i hvor høj grad børn, der vokser op i en given klasse, selv havner i samme klasse som voksen. I analysen opereres med fem klasser: Overklasse, højere middelklasse, middelklasse, arbejderklasse og underklasse. Hvordan klassernes præcis er defineret kan ses i boks 1. Konkret er der set på, hvilken socialklasse unge, som var 17 år i 1995, befinder sig i som 35-årig, dvs. i 2013. Dette er sammenholdt med, i hvilken grad unge, som var 17 år i 1985, havnede i samme socialklasse, da de i 2003 rundede 35 år. Således kan vi altså se, hvordan den sociale mobilitet har udviklet sig over de senere år.

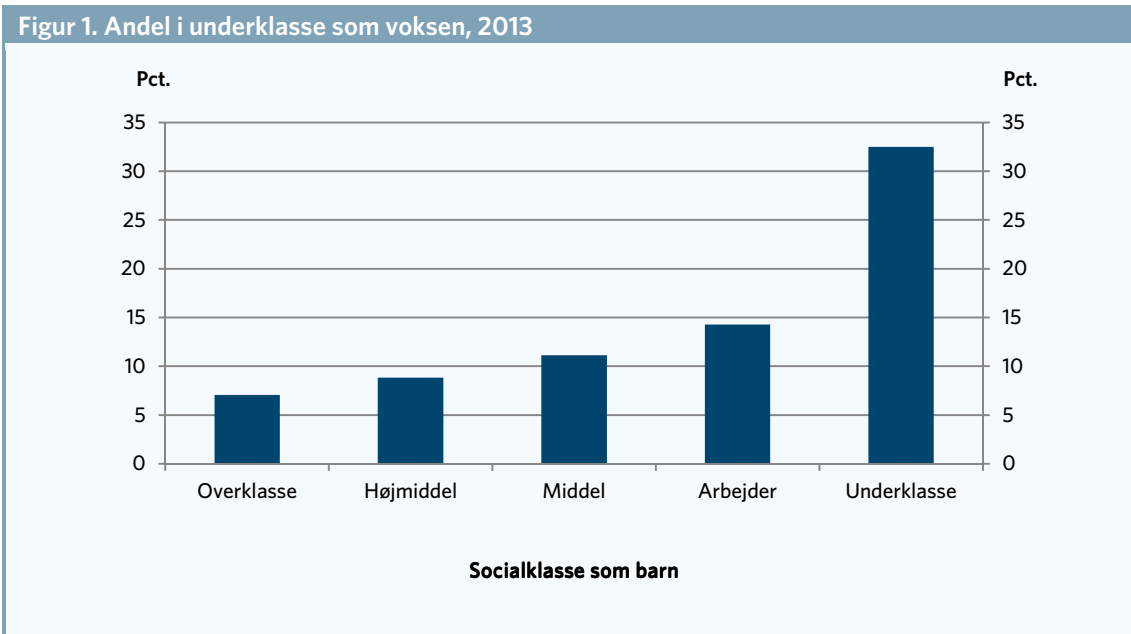
Den unges socialklasse som 17-årig er opgjort på familieniveau, dvs. den afhænger af forældrenes socialklasse. Den unges socialklasse som 35-årig er opgjort på personniveau og afhænger dermed af hans eller hendes beskæftigelse, indtægt og uddannelsesniveau, jf. boks 1.

I anden del af analysen er det undersøgt, hvordan ens sociale klasse spiller sammen med, hvilken uddannelse (eller mangel på samme) man får.

Den sociale mobilitet i dagens Danmark

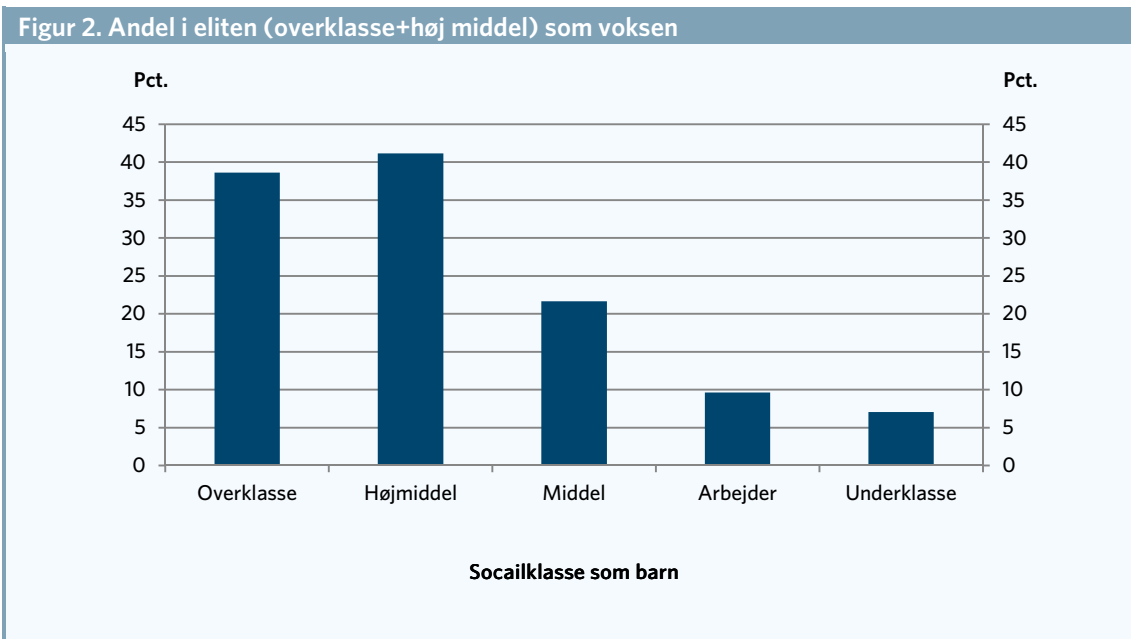
Selv om Danmark internationalt set er kendt for at være et land med høj social mobilitet, er der – også i Danmark – en stærk sammenhæng mellem den socialklasse, et barn vokser op i, og den klasse, barnet befinder sig som voksen.

Af figur 1 kan man se, hvor stor en andel af børnene af de forskellige sociale klasser som er i underklassen som 35-årig. Mønsteret er tydeligt: Er man vokset op i underklassen er der markant større risiko for selv at havne i underklassen som voksen. Mens en tredjedel af underklassens børn selv havner i underklassen som voksen er det kun syv pct. af børnene fra overklassen, der havner i underklassen som 35-årig. Underklassebørn har altså 4,6 gange så stor en risiko for at havne i underklassen, som overklassebørn har.

Kilde: AE på baggrund af Danmarks Statistik.

Figur 2 viser, sandsynligheden for at være en del af "eliten" som voksen opdelt på, hvilken socialklasse man var i som barn. Eliten er her defineret som overklassen og den højere middelklasse. Som det ses, havner omkring 40 pct. af elitebørn selv i eliten - hvad enten de kommer fra overklassen eller den højere middelklasse. Kun syv pct. af underklassebørnene havner i eliten som voksne. Elitebørn har altså 5,5 gange større chance for at havne i eliten end underklassebørn. Set i forhold til arbejderklassen har elitebørnene 4 gange større sandsynlighed for at komme ind i eliten end arbejderklassens børn. Mindre end hver 10. af arbejderklassens børn ender selv i eliten.

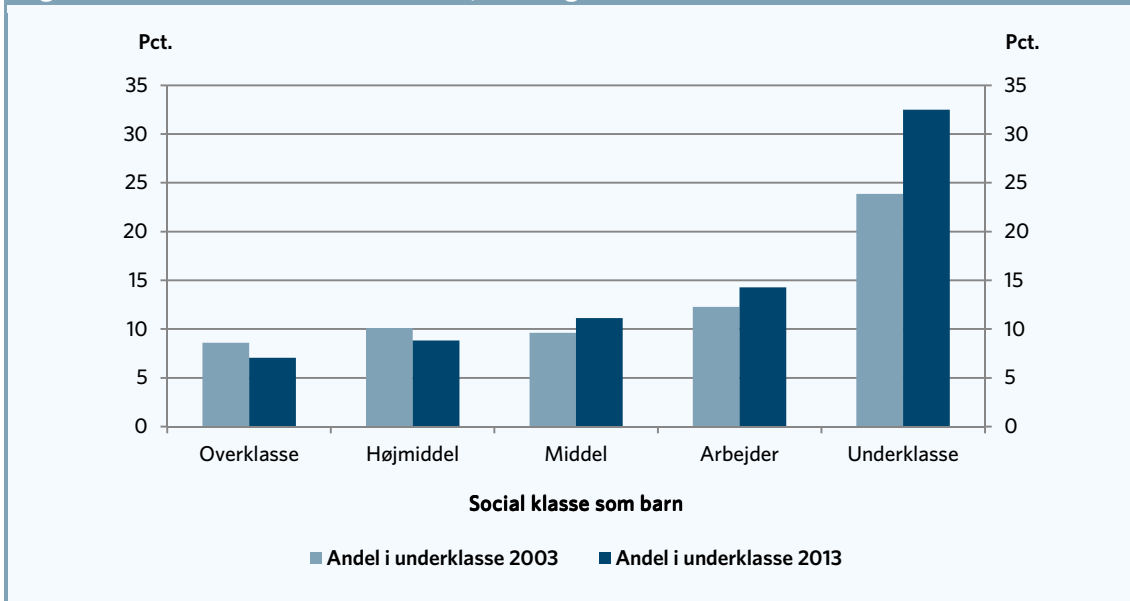
Kilde: AE på baggrund af Danmarks Statistik.

Den sociale arv er blevet stærkere over det seneste årti

Figur 3 viser udviklingen i sandsynligheden for at være i underklassen som voksen, opdelt på hvilken social klasse man var i som barn. Som det ses, er risikoen for at havne i underklassen som voksen markant forøget for underklassebørn fra 2003 til 2013. Mens det var 1/4 i 2003, er det nu 1/3 af underklassebørnene, der selv ender i underklassen. Omvendt er risikoen for at havne i underklassen faldet for overklassebørn (fra 8,6 pct. til 7,1 pct.). Mens underklassebørn nu har 4,6 gange så stor risiko for at havne i underklassen som overklassebørn, så var denne faktor 2,8 i 2003. Det er markant forøgelse på en 10-årig periode. En opvækst i underklassen trækker altså kraftigere spor i dag, end den gjorde tidligere.

Figuren indikerer, at der de senere år er sket en polarisering mellem klasserne. Mens det for et barn fra eliten (overklasse og højere middelklasse) er blevet mindre sandsynligt at havne i underklassen, er risikoen steget for børnene fra de tre øvrige klasser (middelklassen, arbejderklassen og underklassen).

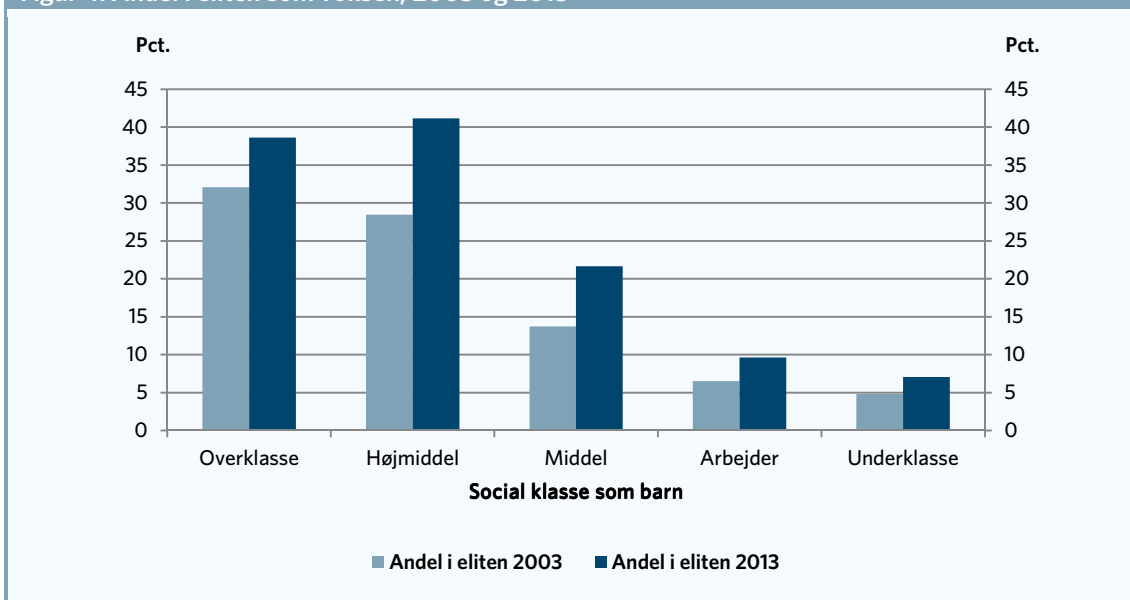
Figur 3. Andel i underklasse som voksen, 2003 og 2013

Kilde: AE på baggrund af Danmarks Statistik.

Af figur 4 ses sandsynligheden for at havne i eliten, opdelt på socialklasse som 17-årig. Det ses, at chancen for at havne i eliten er steget for alle klasser. Det skyldes bl.a., at eliten er vokset – særligt den højere middelklasse. For børn vokset op i den højere middelklasse er sandsynligheden for at være i eliten som voksen vokset fra 28 pct. til 41 pct. på ti år. For børn fra underklassen er sandsynligheden for at være i eliten som voksen steget fra knap 5 pct. til 7 pct.

Figur 4. Andel i eliten som voksen, 2003 og 2013

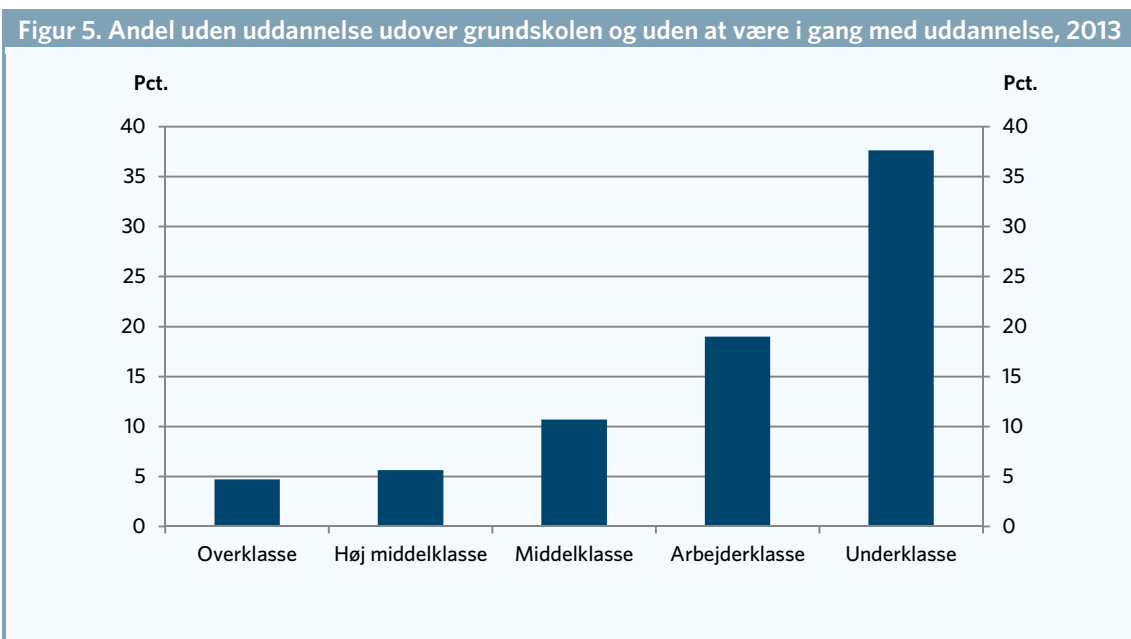
Kilde: AE på baggrund af Danmarks Statistik.

I denne analyse er der fokuseret på social arv i yderpunkterne af det sociale spektrum – dvs. på personer i under- og overklasse. Det bør imidlertid bemærkes, at der også er en stærk sammenhæng mellem familiens klasse og den 35-åriges klasse, når man ser på personer i middelklassen og arbejderklassen. Fx havner halvdelen af de børn, der vokser op i en arbejderfamilie, selv i arbejderklassen som voksne.

Knap 40 pct. af underklassebørn står uden uddannelse

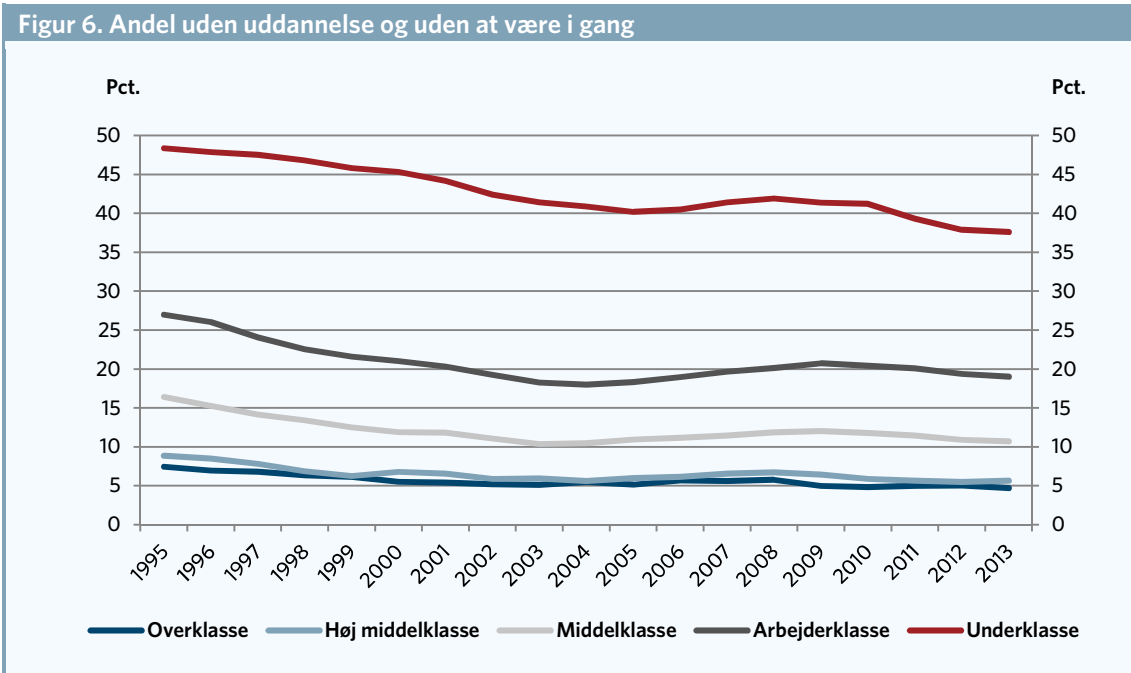
I denne del af analysen er den enkeltes socialklasse i opvæksten koblet med vedkommendes uddannelsesniveau. Vi undersøger således unge i alderen 25 og 26 år og ser på, hvilken uddannelse de har, sammenholdt med hvilken socialklasse de befandt sig i 10 år før, dvs. som 15/16-årig.

Figur 5 viser andelen, som står uden uddannelse og uden at være i gang med en uddannelse som 25/26-årig i 2013. Det ses, at ca. 5 pct. af børn fra overklassen og høj middelklasse står uden uddannelse og uden at være i gang som 25/26-årig. For børn fra underklassen er det en hel del flere, nemlig 37 pct. Risikoen for at stå uden uddannelse som 25/26-årig er altså markant størst for underklassebørn.

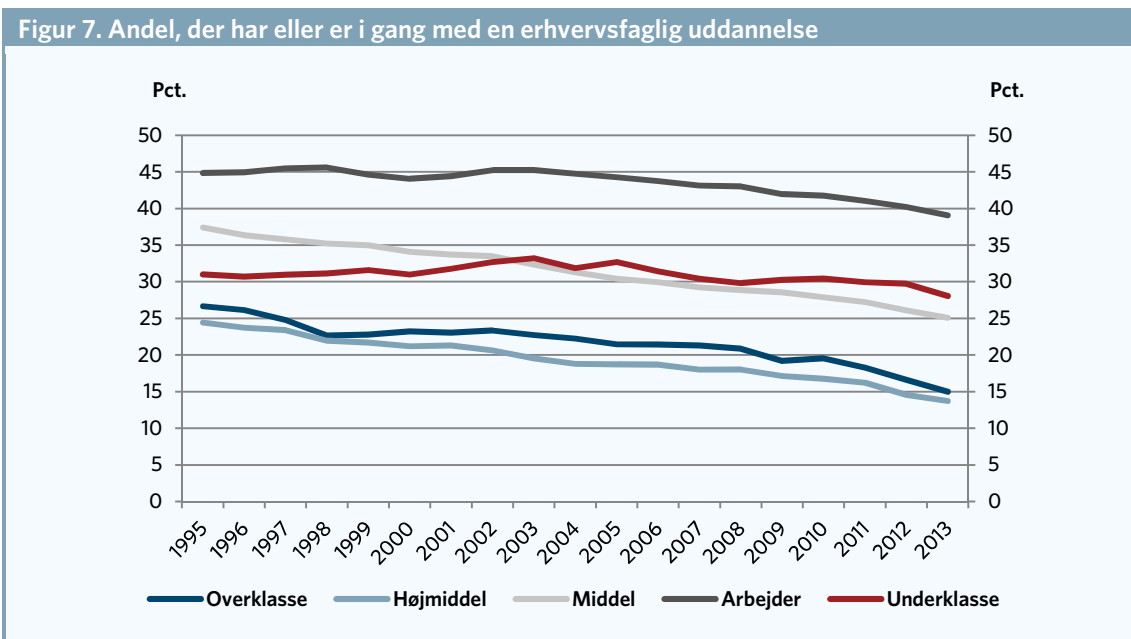
Kilde: AE på baggrund af Danmarks Statistik.

Af figur 6 kan man se udviklingen i, hvor mange der står uden uddannelse i de forskellige klasser. Overordnet er der færre personer, som står uden uddannelse i alle klasserne. Det største fald ses for underklassen, hvor 37 pct. står uden uddannelse som 25/26-årig i dag sammenlignet med tæt på 50 pct. i 1995. Det er positivt, at udviklingen trods alt er gået den rigtige vej, men 37 pct. af underklassebørn uden uddannelse er stadig alt for mange.

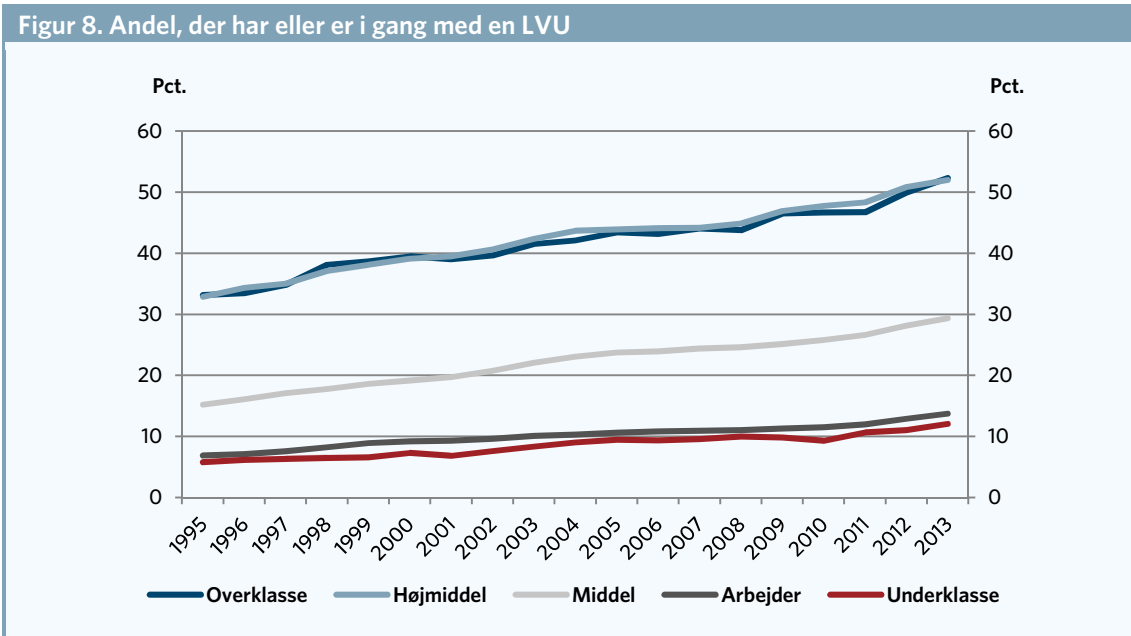
Kilde: AE på baggrund af Danmarks Statistik.

I figur 7 er der set på andelen af de 25/26 årige som har eller er i gang med en faglært uddannelse, opdelt på den sociale klasse de var i som barn. Af figuren ses det, at den største andel af unge med en faglært uddannelse selv kommer fra en arbejderfamilie. Men selv om tæt på 40 pct. af arbejderbørnene får en erhvervsfaglig uddannelse, kan man se af figuren, at børn fra alle klasser i stigende grad dropper de erhvervsfaglige uddannelser. Særligt stort er faldet blandt børnene fra overklassen, den højere middelklasse og middelklassen: I omegnen af 10 pct.point.

Kilde: AE på baggrund af Danmarks Statistik.

Figur 8 viser andelen af unge på 25/26 år, der enten har eller er i gang med en lang videregående uddannelse (LVU). Har man taget eller er i gang med en bacheloruddannelse, tæller man også med i figuren.¹ Det ses her, at over halvdelen af elitens børn får en LVU mod omkring 12 pct. af underklassens og arbejderklassens børn. For alle klasser er sket en stor stigning i andelen, der får en LVU. Dog er stigningerne størst for elitens børn – og mindst for børn fra arbejder- og underklassen.

Kilde: AE på baggrund af Danmarks Statistik.

Samlet set kan man konkludere, at selv om Danmark internationalt set har en høj social mobilitet, og selv om uddannelsesniveaet i befolkningen har været markant stigende gennem de senere år, slår den sociale arv stadig tydeligt igennem. Arbejderbørn har størst sandsynlighed for at blive arbejdere selv; elitebørn har størst sandsynlighed for selv at havne i eliten, og underklassebørnene er dem, der med størst sandsynlighed ikke får en uddannelse.

Det er problematisk, at der stadig er næsten 40 pct. af underklassens børn, der står uden uddannelse som 25/26-årig. Det forringer deres fremtidsmuligheder og øger sandsynligheden for, at de får et liv med ringere arbejdsmarkedstilknytning, lavere indkomst og generelt dårligere levevilkår end den øvrige befolkning.

En tredjedel af underklassens børn havner i dag selv i underklassen, og denne andel er desværre steget fra 2003 til 2013. Der er behov for, at vi sætter fokus på, at børn fra svære kår og ressourcetsvage familier får hjælp til at blive fastholdt i uddannelsessystemet – og ikke bliver tabt efter grundskolen.

¹ I den tidligere analyse af social mobilitet i de sociale klasser, "social arv i de sociale klasser", der kan findes på ae.dk og klasseramfund.dk, er bachelorer ikke medtaget i opgørelsen af personer, der tager en LVU. Derfor er niveauerne noget højere her.

Boks 1. Definition af klasserne**Overklasse:**

- Selvstændige, der tjener over tre gange så meget som den typiske indkomst (1,2 million i 2015).
- Topledere, der tjener over tre gange så meget som den typiske indkomst.
- Personer med videregående uddannelse, der tjener over tre gange så meget som den typiske indkomst.
- Eksempler: Fabrikant, bankdirektør, finansanalytiker, kommunaldirektør.

Højere middelklasse:

- Selvstændige, der tjener mellem to og tre gange så meget som den typiske indkomst (mellem 767.000 kr. og 1,2 million kr. i 2015).
- Topledere, der tjener mellem to og tre gange så meget som den typiske indkomst.
- Personer med videregående uddannelse, der tjener mellem to og tre gange så meget som den typiske indkomst.
- Personer med akademisk uddannelse, der ikke indgår i overklassen, uanset indkomst.
- Eksempler: Skoleleder, ingeniør, gymnasieleærer, læge.

Middelklasse:

- Selvstændige, der tjener under det dobbelte af den typiske indkomst (under 767.000 kr. i 2015).
- Topledere, der tjener under det dobbelte af den typiske indkomst.
- Personer med kort eller mellemlang videregående uddannelse, der tjener under det dobbelte af den typiske indkomst.
- Eksempler: Murermester, brugsuddeler, folkeskolelærer, sygeplejerske.

Arbejderklasse:

- Personer med erhvervsfaglig uddannelse, der ikke indgår i en af de øvrige klasser.
- Ufaglærte, der ikke indgår i en af de øvrige klasser.
- Eksempler: Industritekniker, tømrer, lastbilchauffør, sosu-assistent.

Underklasse:

- Personer, der er uden for arbejdsmarkedet mere end 4/5 af året.
- Eksempler: Førtidspensionist, kontanthjælpsmodtager.

Studerende indgår ikke i klasseopdelingen. Kun personer i aldersgruppen 18-59 år er med i klasseopdelingen.